

# SPIS TREŚCI

|                                                                                                                                                                  |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <i>Przedmowa</i> .....                                                                                                                                           | 9         |
| <b>1. Edukacja dla ekorozwoju – artykuły problemowe</b> .....                                                                                                    | <b>13</b> |
| Tadeusz Borys – <i>Edukacja dla ekorozwoju – podstawowe wyzwania</i> .....                                                                                       | 15        |
| Małgorzata Burchard-Dziubińska – <i>Rola szkół wyższych w budowaniu świadomości ekologicznej absolwentów</i> .....                                               | 21        |
| Magdalena Cheda – <i>Aktualne problemy realizacji Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej</i> .....                                                            | 26        |
| Stanisław Czaja, Agnieszka Becla – <i>Sposoby prezentacji informacji ekologiczno-ekonomicznych w procesie dydaktycznym oraz skuteczność ich oddziaływania</i> .. | 31        |
| Ryszard Janikowski, Wanda Jarosz, Zofia Nowińska – <i>Uspołecznienie zarządzania środowiskowego a wiedza studentów wybranych kierunków studiów</i> ....          | 36        |
| Grzegorz Kobyłko – <i>Kształcenie specjalistów w zakresie zarządzania środowiskiem na wyższych uczelniach ekonomicznych</i> .....                                | 55        |
| Andrzej Mizgajski – <i>Wybrane problemy kształcenia i doskonalenia kadr ochrony środowiska</i> .....                                                             | 60        |
| Barbara Piontek – <i>Świadomość zintegrowana – nowa jakość w procesie kształcenia na rzecz rozwoju trwałego i zrównoważonego</i> .....                           | 69        |
| Jadwiga Tolkacz – <i>Filozofia i etyka w edukacji dla ekorozwoju</i> .....                                                                                       | 81        |
| <b>2. Stan edukacji dla ekorozwoju w polskim szkolnictwie wyższym</b> .....                                                                                      | <b>89</b> |
| 2.1. Wyższe szkolnictwo ekonomiczne .....                                                                                                                        | 91        |
| 2.1.1. Ogólny przegląd (Tadeusz Borys) .....                                                                                                                     | 93        |
| 2.1.2. Przykłady edukacji dla ekorozwoju .....                                                                                                                   | 101       |
| • <i>Akademia Ekonomiczna w Krakowie</i> (Piotr P. Małecki) .....                                                                                                | 101       |
| 2.2. Uniwersytety .....                                                                                                                                          | 109       |
| 2.2.1. Ogólny przegląd (Tadeusz Borys) .....                                                                                                                     | 111       |
| 2.2.2. Przykłady edukacji dla ekorozwoju .....                                                                                                                   | 129       |
| • <i>Uniwersytet Gdański – Podyplomowe Studium Auditingu Ekologicznego</i> (Jan Leśniak) .....                                                                   | 131       |
| • <i>Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie</i> (Teresa Maria Laguna) .....                                                                                  | 135       |
| • <i>Uniwersytet Łódzki – oferta edukacyjna trzech wydziałów</i> (Dominik Drzazga, Zbigniew Głuszczyk) .....                                                     | 141       |
| 2.3. Wyższe szkolnictwo techniczne .....                                                                                                                         | 159       |
| 2.3.1. Ogólny przegląd (Joanna Ejdyś) .....                                                                                                                      | 161       |
| 2.3.2. Przykłady edukacji dla ekorozwoju .....                                                                                                                   | 165       |
| • <i>Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie</i> (Leszek Preisner, Tadeusz Pindór) .....                                                                           | 167       |

|           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |            |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 2.4.      | Wyższe szkolnictwo rolnicze – ogólny przegląd<br>(Eugeniusz Kośmicki, Paweł Bajon) .....                                                                                                                                                                                                                | 171        |
| <b>3.</b> | <b>Programy kształcenia w zakresie ekorozwoju .....</b>                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>177</b> |
| 3.1.      | Przykłady specjalizacji dydaktycznych .....                                                                                                                                                                                                                                                             | 177        |
| 3.1.1.    | <i>Zarządzanie jakością i środowiskiem</i> (Tadeusz Borys) .....                                                                                                                                                                                                                                        | 179        |
| 3.1.2.    | <i>Zarządzanie i inżynieria ochrony środowiska</i> (Stanisław Czaja) .....                                                                                                                                                                                                                              | 182        |
| 3.1.3.    | <i>Zarządzanie ochroną środowiska</i> (Piotr Jeżowski) .....                                                                                                                                                                                                                                            | 184        |
| 3.1.4.    | <i>Zarządzanie środowiskiem</i> (Elżbieta Lorek) .....                                                                                                                                                                                                                                                  | 188        |
| 3.1.5.    | <i>Projektowanie i finansowanie ochrony środowiska</i> (Piotr P. Małecki) ...                                                                                                                                                                                                                           | 193        |
| 3.1.6.    | <i>Ekobiznes</i> (Grzegorz Dobrzański) .....                                                                                                                                                                                                                                                            | 195        |
| 3.2.      | Lista przedmiotów związanych z ekorozwojem i założenia pracy<br>warsztatowej (Tadeusz Borys) .....                                                                                                                                                                                                      | 199        |
| 3.3.      | Grupa przedmiotów: <i>ekonomia i ekonomika środowiska</i> .....                                                                                                                                                                                                                                         | 205        |
| 3.3.1.    | Wyniki pracy grup roboczych .....                                                                                                                                                                                                                                                                       | 205        |
| 3.3.2.    | Programy i relacje przedmiotów – artykuły problemowe .....                                                                                                                                                                                                                                              | 215        |
|           | • Krzysztof Berbecka – <i>Podstawy ekorozwoju – dylematy wyboru<br/>oferty programowej na studiach zaocznych</i> .....                                                                                                                                                                                  | 217        |
|           | • Grzegorz Dobrzański – <i>Przedmioty „Podstawy użytkowania<br/>i ochrony środowiska” i „Ekonomia środowiska i zasobów natu-<br/>ralnych” na Wydziale Zarządzania Politechniki Białostockiej</i> ...                                                                                                    | 225        |
|           | • Bogusław Fiedor – <i>Propozycja programowego minimum dla<br/>przedmiotów ekonomiczno-środowiskowych</i> .....                                                                                                                                                                                         | 235        |
|           | • Kazimierz Górka – <i>Relacje między ekonomią ekologiczną i eko-<br/>nomiką ochrony środowiska</i> .....                                                                                                                                                                                               | 242        |
|           | • Eugeniusz Kośmicki – <i>Globalne problemy ochrony środowiska –<br/>konspekt wykładu</i> .....                                                                                                                                                                                                         | 247        |
|           | • Jerzy Śleszyński – <i>Kluczowe elementy wykładu na temat trwałego<br/>rozwoju</i> .....                                                                                                                                                                                                               | 254        |
| 3.3.3.    | Sylabusy (karty programowe) przedmiotów .....                                                                                                                                                                                                                                                           | 261        |
|           | grupa 1: <i>Ekonomia środowiska i zasobów naturalnych (x2);<br/>Ekonomia środowiska (x3); Ekonomiczno-prawne<br/>podstawy ochrony środowiska</i> .....                                                                                                                                                  | 263        |
|           | grupa 2: <i>Ekonomia ochrony środowiska; Ekonomia zasobów<br/>naturalnych; Ekonomia środowiska i zasobów natu-<br/>ralnych; Ekonomia i zarządzanie środowiskiem</i> .....                                                                                                                               | 269        |
|           | grupa 3: <i>Koncepcja (teoria i praktyka) ekorozwoju; Ekonomiczne<br/>aspekty zrównoważonego rozwoju</i> .....                                                                                                                                                                                          | 277        |
|           | grupa 4: <i>Polityka ochrony środowiska (ekologiczna); Polityka<br/>środowiskowa; Podstawy polityki ekologicznej; Polityka<br/>ochrony środowiska Unii Europejskiej; Środowiskowe<br/>aspekty integracji Polski z Unią Europejską; Ochrona<br/>środowiska w skali lokalnej; Ochrona środowiska jako</i> |            |

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |     |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
|        | <i>problem globalny; Strategie rozwoju zrównoważonego (x2); Programowanie ekorozwoju .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | 285 |
|        | grupa 5: <i>Gospodarka a środowisko (x2); Aspekty ekologiczne funkcjonowania sektorów gospodarki; Ekologiczne aspekty międzynarodowych stosunków gospodarczych; Przeglądy efektywności przemysłu i ochrony środowiska; Restrukturyzacja gospodarki eksponująca kryteria środowiskowe .....</i>                                                                                                                                                               | 295 |
| 3.4.   | Grupa przedmiotów: <i>zarządzanie środowiskiem .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 303 |
| 3.4.1. | Wyniki pracy grupy roboczej .....                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 303 |
| 3.4.2. | Programy i relacje przedmiotów – artykuły problemowe .....                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 309 |
|        | • Grażyna Borys – <i>Rachunkowość i controlling ekologiczny .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 311 |
|        | • Bazyli Poskrobko – <i>Zarządzanie środowiskiem .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 314 |
|        | • Piotr Rogala – <i>Zintegrowane systemy zarządzania jakością i środowiskiem .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 317 |
|        | • Sabina Zaremba – <i>Marketing ekologiczny i modele konsumpcji ..</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 320 |
| 3.4.3. | Sylabusy (karty programowe) przedmiotów .....                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 335 |
|        | grupa 1: <i>Organizacja i zarządzanie środowiskiem; Zarządzanie środowiskiem; Zarządzanie ochroną środowiska; Zarządzanie ekologiczne .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 335 |
|        | grupa 2: <i>Zarządzanie środowiskowe w przedsiębiorstwie; Proekologiczne zarządzanie przedsiębiorstwem; Zintegrowane systemy zarządzania jakością i środowiskiem; Zarządzanie ochroną środowiska w przedsiębiorstwie; Zarządzanie środowiskowe w jednostkach organizacyjnych .....</i>                                                                                                                                                                       | 345 |
|        | grupa 3: <i>Globalne i międzynarodowe problemy zarządzania środowiskiem; Regionalne i lokalne zarządzania środowiskiem; Kształtowanie ekorozwoju gmin .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 353 |
|        | grupa 4: <i>Marketing ekologiczny (i modele konsumpcji); Przeglądy ekologiczne; Oceny oddziaływania na środowisko; Zarządzanie ryzykiem środowiskowym; Ubezpieczenia ekologiczne (x2); Audyty jakości i środowiska; Zarządzanie informacją o środowisku; Zarządzanie przestrzenią i informacją o środowisku; Instytucje finansowe w zarządzaniu środowiskiem (ekofinanse); Finansowanie ochrony środowiska; Rachunkowość i controlling ekologiczny .....</i> | 357 |
| 3.5.   | Grupa przedmiotów: <i>gospodarka przestrzenna .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 375 |
| 3.5.1. | Wyniki pracy grupy roboczej .....                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 375 |
| 3.5.2. | Programy i relacje przedmiotów – artykuły problemowe .....                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 381 |
|        | • Zbigniew Przybyła – <i>Aspekty środowiskowe w europejskiej polityce regionalnej .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 383 |
| 3.5.3. | Sylabusy (karty programowe) przedmiotów .....                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 385 |
|        | grupa 1: <i>Kształtowanie ładu przestrzennego .....</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 385 |
|        | grupa 2: <i>Aspekty środowiskowe w europejskiej polityce regionalnej ...</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 389 |
| 3.6.   | Inne przedmioty .....                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 393 |

|                                                                                                                                                                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 3.6.1. Programy i relacje przedmiotów – artykuły problemowe .....                                                                                                                                         | 393        |
| • Andrzej Raj – <i>Podstawy ekologii w edukacji dla ekorozwoju</i> .....                                                                                                                                  | 395        |
| 3.6.2. Sylabusy (karty programowe) przedmiotów .....                                                                                                                                                      | 401        |
| grupa 1: <i>Ochrona środowiska; Podstawy ekologii i ochrony środowiska; Kształtowanie środowiska i krajobrazu</i> .....                                                                                   | 401        |
| grupa 2: <i>Podstawy etyki środowiskowej i ekofilozofii</i> .....                                                                                                                                         | 407        |
| grupa 3: <i>Europejskie standardy prawne w ochronie środowiska; Prawne aspekty ochrony środowiska; Prawo ochrony środowiska</i> .....                                                                     | 411        |
| grupa 4: <i>Spółeczno-polityczne aspekty ochrony środowiska</i> .....                                                                                                                                     | 415        |
| grupa 5: <i>Rozwiązywanie konfliktów na tle ekologicznym; Konflikty i negocjacje w ochronie środowiska</i> .....                                                                                          | 419        |
| grupa 6: <i>Elementy inżynierii środowiska; Przegląd technologii zorientowanych środowiskowo; Technika ochrony środowiska</i> .....                                                                       | 423        |
| grupa 7: <i>Polityka zdrowotna</i> .....                                                                                                                                                                  | 427        |
| <b>4. Transgraniczna wymiana doświadczeń w kształceniu dla ekorozwoju ...</b>                                                                                                                             | <b>431</b> |
| Maria Urbaniec, Jana Brauweiler – <i>Koncepcyjne założenia i techniczne możliwości międzynarodowego transferu know-how w zakresie proekologicznego kształcenia</i> .....                                  | 433        |
| Jana Brauweiler, Maria Urbaniec, Grzegorz Kobyłko i Anetta Zielińska – <i>Praktyczne możliwości przeprowadzenia transferu know-how w zakresie zarządzania środowiskowego na wyższych uczelniach</i> ..... | 450        |
| Małgorzata Gawrońska – <i>Edukacja dla ekorozwoju na uczelniach wyższych Polski i Niemiec</i> .....                                                                                                       | 461        |